

เด็กไทยเรียนฟรี เมื่อไหร่? เป็นจริง

● นำเสนอเมื่อ 28 ก.ค. 2558

แม้รัฐบาลได้จัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และก่อนประถมศึกษา โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายมาตั้งแต่ปี 2542 แต่ในความเป็นจริง...ยังมีเด็กเยาวชน 12.1 เปอร์เซ็นต์ ต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ

ปัจจุบันครัวเรือนที่ยากจนที่สุด 10% ของประเทศ กับครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด 10% ของประเทศ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันถึง 19 เท่า...

โดยครัวเรือนยากจนที่สุดมีกำลังเสียค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาภาคบังคับราว 2,252 บาทต่อปีการศึกษา หรือคิดเป็น 3.2% ของรายได้ ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงมากเมื่อเทียบกับรายได้

ขณะที่ครัวเรือนกลุ่มร่ำรวยที่สุดใช้จ่ายด้านการศึกษาเฉลี่ยราว 21,351 บาทต่อปีการศึกษา คิดเป็น 1.62% ของรายได้

สถานะทางเศรษฐกิจจึงมีผลอย่างมากต่อโอกาสทางการศึกษา และผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กเยาวชนออกจากระบบการศึกษาย่อมกระทบต่อเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

สะท้อนได้จากเว็ลด์อีโคโนมิกฟอรัม (World Economic Forum : WEF) หรือเวทีเศรษฐกิจโลก ได้รายงานขีดความสามารถในการแข่งขันด้านคุณภาพการศึกษา ประจำปี 2555-2556 พบว่า คุณภาพการศึกษาไทยอยู่ในอันดับรั้งท้ายของกลุ่มประเทศอาเซียน

อีกปัญหาที่หลายคนกลับมองข้าม คือ ยังมีเด็กด้อยโอกาสที่หลุดออกจากระบบการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี จำนวนประมาณ 13% ของประชากรนักเรียนที่เขาเรียนพร้อมกันในชั้น ป.1

ข้อมูลจากบัญชีรายจ่ายเพื่อการศึกษา โดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) และมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ พบว่า ที่ผ่านมามีรัฐบาลจะมึนโยบายโอบอ้อมอารีสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานสำหรับเด็กยากจนในรูปแบบงบประมาณรายการหลัก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

แต่ 3 ปัญหาสำคัญ ทำให้ไปไม่ถึงฝั่งฝันนั้นก็คือ

“งบประมาณยังไม่ไปถึงตัวเด็กที่ยากจนจริงเป็นรายบุคคล”...

“การใช้เงินอุดหนุนผิดเป้าหมาย”...

และ “งบประมาณไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ”

ปัญหาแรก...งบประมาณยังไม่ถึงตัวเด็ก จากรายงานดังกล่าววิเคราะห์ว่า จำนวนเด็กยากจนที่โรงเรียนทั่วประเทศแจกยอดมาทั้งสิ้นราว 3.5 ล้านคน มากกว่างบประมาณที่มี 1.6 ล้านคน

การจัดสรรจึงใช้ระบบโควตาทำให้เด็กยากจนในโรงเรียนที่มีมากกว่า 40%

ได้รับการอุดหนุนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น
ในขณะที่เด็กที่ครอบครัวยังมีฐานะสูงกว่าเกณฑ์ยากจนบางส่วนก็ได้รับส่วนแบ่งเงินอุดหนุนไปด้วย

ถัดมา...การใช้จ่ายเงินอุดหนุนผิดเป้าหมาย
เป้าหมายเงินอุดหนุนรายหัวแก่เด็กยากจนควรจะเป็นการช่วยเหลือครอบครัวที่ยากจนเพื่อลดภาระรายจ่ายและสร้างหลักประกันโอกาสในการเข้าเรียนของเด็กยากจนจนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ
แต่ปัจจุบันโรงเรียนใช้เงินอุดหนุนเหล่านี้ไปจัดซื้อชุดกีฬา วัสดุอุปกรณ์การเรียน หรือใช้เป็นค่าอาหารกลางวัน ซึ่งอาจไม่ใช่ความจำเป็นของบางครัวเรือนที่ยากจนที่สุดเหล่านั้น
และยังไม่มีระบบติดตามผลการใช้จ่ายเงินอุดหนุนของโรงเรียนว่าตรงตามเป้าหมาย...มีประสิทธิภาพเพียงใด

ปัญหาสุดท้าย...งบประมาณไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ

ผลการวิจัยจากโครงการจัดทำบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2551-2556 พบว่ารายจ่ายการศึกษาไทยสูงกว่าที่เคยมีรายงานและรายจ่ายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ตรงกันข้ามกับการตอบสนองการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและเป้าหมายนโยบาย

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาภาครัฐ เฉลี่ยปีละ 500,000 ล้านบาท
สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน...ไม่รวมอาชีวะ

ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายประจำประเภทเงินเดือน พัฒนาครูและการบริหารจัดการ คิดเป็น 86% ลงทุน 4% เหลือที่ตกถึงผู้เรียน 10%... แยกย่อยเป็นพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน 6% และเครื่องแบบ สื่อฯ อุปกรณ์การเรียน 4%

ที่น่าสนใจคือ ในแต่ละปีกระทรวงศึกษาธิการจัดสรรงบประมาณไปยังเด็กยากจน ขาดโอกาส เพียง 2,500 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพียง 0.5% ของงบประมาณที่กระทรวงศึกษาได้รับ
ซึ่งถือว่าน้อยเกินกว่าที่จะมุ่งแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาใหญ่ให้บรรลุผลสำเร็จได้

ถึงเวลาแล้วหรือยัง...ที่รัฐบาลควรปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับอยู่แล้วให้ตรงไปยังกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น?

ตัวอย่างนโยบายที่ประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติด้วยการใช้ “เงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข” (Conditional Cash Transfer: CCT) ควบคู่ไปกับการใช้ “ระบบสารสนเทศระดับโรงเรียน” เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการสร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กยากจนทุกคน

เช่น โครงการ Bolsa Familia ของรัฐบาลบราซิลที่เข้าถึงครัวเรือนที่ยากจนจริงได้สูงถึง 80% หรือ 14 ล้านครัวเรือน และสามารถลดอัตราการเลิกเรียนกลางคันของเด็กเยาวชนได้ 21%

ธนาคารโลกและองค์การโออีซีดี ประเมินว่า ภายในเวลาเพียง 10 ปี...ช่วยทำให้ระบบการศึกษาบราซิลมีพัฒนาการด้านคุณภาพการศึกษาที่เร็วที่สุดในโลก และมีการลดลงของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ถึง 15%

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) กำลังทดลองนำร่องต้นแบบระบบสารสนเทศในลักษณะ

ดังกล่าวในพื้นที่ 5 จังหวัดนำร่อง เพื่อแก้ปัญหาการเลิกเรียนกลางคันของเด็กเยาวชนด้วยโอกาสประเภทยากจนและพิการ

ดร.ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ หัวหน้าโครงการบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บอกว่า น่าจะเป็นโอกาสอันดีสำหรับรัฐบาลชุดนี้ เพราะไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงฐานเสียงทางการเมือง

“ปฏิรูประบบงบประมาณการศึกษา” เพื่อให้ไปถึงมือเด็กและเยาวชนที่จำเป็นต้องได้รับโอกาส

ปัญหามีว่า...ที่ผ่านมากลับเอื้อไม่ถึงอย่างจริงจัง
ด้วยการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนยากจน เช่น
อาจให้ทุนช่วยเหลือครอบครัวเรือนยากจนที่สุด 20% แรกของประเทศให้สามารถส่งบุตรหลานให้ได้รับการดูแล
ตั้งแต่ก่อนปฐมวัยและเขาเรียนจนจบช่วงการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

ผลที่เกิดขึ้นจะลดจำนวนเด็กที่หลุดออกนอกระบบลงในท้ายที่สุด...ควบคู่ไปกับการพัฒนา
“ระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการศึกษา”
เพื่อเป็นเครื่องมือให้รัฐบาลไขว่คว้าปัญหาความเหลื่อมล้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ปฏิรูปการศึกษา...ลดเหลื่อมล้ำ เด็กไทยเรียนฟรี...ฝันจะเป็นจริงเสียที.

ที่มา [ไทยรัฐ วันที่ 24 ก.ค.2558](#)